

U Srbiji bi u prvoj polovini 2016. trebalo da počne izrada Strategije borbe protiv klimatskih promena i akcionog plana, što će pružiti mogućnost da se dodatno razmotri smanjenje emisija gasova sa efektom staklene bašte, rečeno je EurAktivu u Ministarstvu poljoprivrede i zaštite životne sredine. Izrada te strategije je, prema oceni Mreže za klimatsko delovanje (CAN) Evropa iz Brisela, prilika da se postavi ambiciozniji cilj za smanjenje emisija ugljen-dioksida i da se to uradi uz učešće javnosti. Tu priliku treba iskoristiti kako bi se na vreme, lakše i sa manje troškova Srbija uskladila sa vrlo ambicioznim ciljevima EU za 2050, ističu u CAN-u.

Pitanje određivanja i ostvarivanja cilja za smanjenje emisija gasova sa efektom staklene bašte nameće se i zbog planova Srbije da se u razvoju energetike i dalje oslanja na fosilna goriva, pre svega ugalj u proizvodnji struje. EU ne propisuje članicama koje će energente koristiti ali ostaje otvoreno pitanje održivosti takvog sistema u Srbiji zbog budućih troškova na ime emisija, kao i ispunjavanja obaveza u borbi protiv klimatskih promena.

Predlog Strategije razvoja energetike do 2025. sa projekcijama do 2030. koju bi uskoro trebalo da razmotri parlament, u nadležnosti je Ministarstva rudarstva i energetike, ali u tom ministarstvu portalu EurAktiv Srbija nisu dostavili odgovore na pitanja o usklađenosti planova za razvoj energetike i klimatskih ciljeva EU, dostavljena 9. septembra.

U Ministarstvu poljoprivrede i životne sredine koje je nadležno za pitanja borbe protiv globalnog zagrevanja, ističu da se planovi Srbije ne razilaze sa ciljevima EU i navode da korišćenje fosilnih goriva nije zabranjeno u Uniji, već da se emisije gasova sa efektom staklene bašte plaćaju putem Sistema trgovine emisionim jedinicama (ETS).

Background

NERP se odnosi na stara velika postrojenja za sagorevanje toplotne snage jednake ili veće od 50 megavata (MW) koja pripadaju energetsom sektoru i koja su puštena u rad pre 1. jula 1992. godine.

Tim dokumentom će se definisati ukupne godišnje maksimalne emisije za sumpor dioksid (SO₂), okside azota (NO_x) i praškaste materije za svaku godinu, od 2018. do 2027. godine. Emisije iz svih velikih postrojenja za sagorevanje koja su uključena u NERP za taj period treba da budu ispod definisanih maksimalnih emisija. Maksimalne emisije za svaku godinu u NERP-u računaju se na osnovu graničnih vrednosti emisija iz LCP direktive a završavaju sa graničnim vrednostima emisija iz Direktive o industrijskim emisijama.

Maksimalne emisije definisane NERP-om računaju se na nacionalnom nivou, na osnovu doprinosa svakog pojedinačnog postrojenja.

“Apsolutna je odluka država članica i privatnih preduzeća, koja su vlasnici energetske postrojenja, kako će dalje vršiti proizvodnju, tj. da li će prelaziti na druge vidove izvora

energije ili plaćati za emisije na tržištu. Drugim rečima, u osnovi ne postoji razilaženje sa EU ciljevima”, ističu u tom ministarstvu.

U CAN Evropa navode da je tačno da EU ne propisuje članicama određen energetske mikse, ali podsećaju da Unija istovremeno ima dugoročne ciljeve za smanjenje emisija gasova staklene bašte, za 80-95% do 2050. godine, u odnosu na baznu 1990. godinu.

Ti dugoročni ciljevi EU, kako ističu u toj mreži evropskih nevladinih organizacija koje se zalažu za zaštitu životne sredine, “daju jasan signal u kom smeru energetske sistem treba da se razvija”.

U Ministarstvu poljoprivrede i zaštite životne sredine ističu da je Srbija prepoznala politički značaj procesa pregovora pod Okvirnom konvencijom UN o klimatskim promenama i značaj toga za proces EU integracija.

Srbija je te procese, kako navode u ministarstvu, podržala dostavljanjem svojih ciljeva za smanjenje emisija od 9,8% do 2030.

Da li je postavljeni cilj dovoljan?

Iako je Srbija prva u regionu dostavila taj cilj uoči konferencije UN o klimatskim promenama u Parizu u decembru, ekološke organizacije smatraju da njen doprinos nije dovoljan.

U CAN Evropa smatraju da će Srbija morati da poveća svoj klimatski cilj za 2030. kako bi se na vreme, lakše i sa manje troškova uskladila sa evropskim ciljevima za 2050.

“Biće naročito skupo ‘juriti’ dugoročni cilj nakon 2030. godine, pogotovo ako se ostvare planovi predviđeni trenutnim nacrtom Strategije energetike koji nas ograničavaju na korišćenje uglja narednih 40 godina”, navode u CAN-u.

U toj mreži koja okuplja 120 organizacija iz 30 evropskih zemalja, dodaju da analize pokazuju da “scenariji u kojima je smanjenje emisija veće, uz primenu mera energetske efikasnosti i veću upotrebu obnovljivih izvora energije, nisu skuplji od postojećih investicionih scenarija u kojima se nastavlja ekspanzija termoelektrana”.

U Ministarstvu poljoprivrede i životne sredine ocenjuju da će za dostizanje standarda EU biti potrebno vreme, tehnički i tehnološki kapaciteti i obezbeđeno finansiranje.

Klimatska strategija bitan korak

Srbija bi u prvoj polovini 2016. godine trebalo da počne izradu Strategije borbe protiv klimatskih promena sa akcionim planom, kojom će između ostalog biti dodatno razrađene mogućnosti smanjenja emisija.

“Značajno je napomenuti da se u prvoj polovini 2016. godine očekuje započinjanje izrade Strategije borbe protiv klimatskih promena sa akcionim planom, koja će uraditi još jednu proveru mogućnosti smanjenja emisija”, ističu u ministarstvu.

Tim strateškim dokumentom biće predložena i unapređenja u sektorskim strategijama sa

aspekta borbe protiv klimatskih promena i razrađene konkretne akcije koje će dovesti do smanjenja emisija, odnosno ispunjenja ciljeva za 2030, objašnjavaju u Ministarstvu poljoprivrede i životne sredine.

Za CAN izrada ove strategije predstavlja priliku za postavljanje ambicioznijeg cilja za smanjenje emisija što bi, kako ističu, bilo od koristi svim građanima zbog smanjenja računa za struju, kao i zagađenja vazduha i zemljišta koje bi to donelo.

“Izrada Klimatske strategije je sjajna prilika da se klimatski cilj poboljša i dovede u sklad sa javnim interesom svih građana Srbije. Da bi se to ostvarilo, naravno, neophodno je da planska dokumenta budu doneta u transparentnom procesu, uz učešće javnosti, što nije bio slučaj pri izradi prvog klimatskog cilja”, ističu u toj organizaciji koja se zalaže za delovanje koje će ublažiti klimatske promene.

Po mišljenju aktivista, izrada Nacionalnog plana za smanjenje emisija iz postojećih veliki postrojenja za sagorevanje (NERP) prva je sledeća prilika da Vlada Srbije i nadležna ministarstva pokažu spremnost da uključe javnost u donošenje odluka od javnog značaja, što je njihova zakonska obaveza.

NERP se odnosi na emisije sumpor dioksida (SO₂), azotni oksidi (NO_x) i sitnih čestica (praškastih materija).

NERP do kraja godine

Srbija treba da do kraja godine dostavi NERP Sekretarijatu Energetske zajednice, pošto se obavezala da će do kraja 2017. primeniti Direktivu o velikim postrojenjima za sagorevanje (LCP direktiva).

Putem NERP-a članicama Energetske zajednice je omogućeno produženje perioda za primenu te direktive do 2027. To u praksi znači da se usklađenost neće proveravati na nivou pojedinačnog postrojenja već će se na nacionalnom nivou postavljati cilj za ograničenje emisija koji će se obračunavati na osnovu nivoa ograničenja emisija predviđenih direktivom. U Ministarstvu poljoprivrede i zaštite životne sredine nisu mogli da preciziraju kakve se mere mogu očekivati u tom planu, ali su podsetili da je rok da dostavljanje tog plana 31. decembar ove godine.

Kako su naveli, “ministarstvo nadležno za poslove energetike je u obavezi da do propisanog roka dostavi NERP”, a “pre upućivanja Sekretarijatu Energetske zajednice taj plan će biti dostavljen relevantnim ministarstvima na mišljenje”.

NERP će takođe sadržati i “listu predviđenih mera koja će preduzeti postrojenja za sagorevanje u cilju usaglašavanja sa maksimalnim emisijama koje su utvrđene ovim dokumentom”, rečeno je EurAktivu u Ministarstvu poljoprivrede i zaštite životne sredine.

U prilagođavanju evropskim standardima, drugi instrument koji je odobrila Energetska

zajednica podrazumeva mogućnost izuzeća za postojeća postrojenja u periodu od početka 2018. godine, kada počinje primena direktive, do kraja 2023. godine. Takva postrojenja će moći da u tom periodu rade maksimalno po 20.000 radnih sati.

Srbija do 2018. godine treba da se uskladi sa zakonodavstvom EU i u okviru toga Ministarstvo poljoprivrede i zaštite životne sredine planira da prenese Poglavlje III Direktive o industrijskim emisijama koje se odnosi na velika postrojenja za sagorevanje do jula 2017. godine.

To će biti ostvareno kroz izmene Uredbe o graničnim vrednostima emisija zagađujućih materija u vazduh iz postrojenja za sagorevanje, navode u ministarstvu.

izvor: euractiv.rs